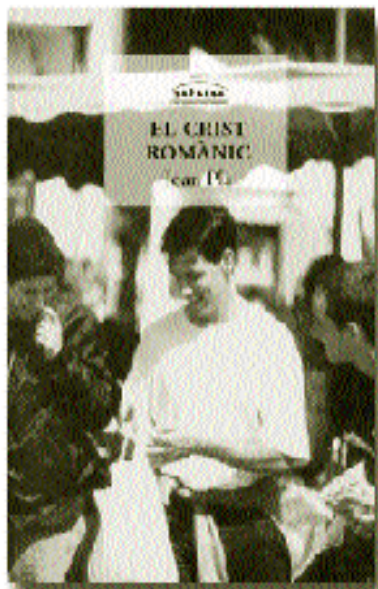

INFANTIL I JUVENIL

Romànica ficció

El crist romànic. Joan Pla. Tabarca. València, 2000.

QUAN hom esmenta el nom de Joan Pla, ens arriba un cert regust proustià, gairebé com la magdalena que sucava l'infant Marcel i que al cap dels anys havia de surar com una clau de records difuminats de tons càlids. Amb aquest escriptor d'Artana, hom no pot deixar d'associar aquell ja llunyà Mor una vida, es trenca un amor que ben segur ha despertat moltes de les consciències literàries d'una núbil adolescència amb penes sí lletrada. L'autor ha desenvolupat des del 1980 una sèrie d'excel·lents novel·les adreçades al lector juvenil. A vint anys de distància d'aquell primer llibre i amb una extensa i -de fet no gaire habitual- mantinguda qualitat literària, Joan Pla ens presenta una novel·la adreçada, una vegada més, a aquest segment de lectors tan difícil i tan necessitat de lectures com ara el juvenil. La importància -una de les importàncies- consisteix en el fet que han d'incentivar i crear lectors, i lectors de qualitat sense caure en el negligent parany d'algunes de les obres creades aposta per a aquesta necessitat i que no ofereixen unes característiques massa recomanables per a la difícil funció encomanada. Aquesta obra paga amb escriure les expectatives que ha de des-

pertar una lectura que aprofite de pòrtic iniciàtic per als lectors situats a un pas de l'edat adulta.

Aquesta novel·la reflecteix una trama bastant reeixida al voltant d'una enigmàtica desaparició. Una talla romànica envoltada d'un complex joc de duplicitats i enganys que, com en les bones novel·les de gènere, involucren una sèrie de personatges -d'adolescents que no per arquetípics deixen de mantindre llur interès com a protagonistes- que a la fi resoldran el misteri argumental, tot i que la mort farà la seua aparició, també amb un subtil regust proustià, com una daurada patena que comença a cobrir els eternals adolescents de les obres de Joan Pla. Per cert, per a quan la gran novel·la de Joan Pla per a adults? Seria tot un goig i una satisfacció poder assaborir el savoir faire d'aquest escriptor en una dimensió diferent -i no per això millor ni pitjor atenent el destinatari-, adreçada a un públic universal. Esperem?

JOSEP TOMÀS

Dues aventures i una il·lusió

Guillem Bellés, de feres entés. Vicent Marçà. Mismís i Trisparís. Enric Lluch. Edelvives.

ESCRIURE per a xiquets mai no ha estat una tasca fàcil. D'entrada, la fèrtil i copiosa imaginació dels xiquets s'ha de conjugar amb la senzillesa i la claredat del llenguatge que hom ha d'emprar, i tot això cal barrejar-ho adientment amb una constant tensió narrativa, perquè el lector a qui s'adreça no perda mai l'atenció. I d'això que parle, doncs, en són ben conscients dos escriptors de l'experiència i l'ofici com ara el castellonenc Vicent Marçà i l'algemès-nenc Enric Lluch. Des de la rica tradició valenciana, tots dos ens donen una mostra ben eloqüent de la vitalitat i puixança que actualment té la literatura infantil en les nostres lletres.

En Guillem Bellés, de feres entés, l'arribada d'un circ a un poble de les muntanyes

de Castelló, anunciat per un algutzir que crida el ban des de cada cantonada, fa que la vida de tot el poble es veja alterada. I el que més entusiasme posa en l'arribada de la troupe és Guillem Bellés, un decidit xiquet que pren la determinació de fer-se domador de tigres.

No hi ha temps a perdre: a mitjanit es presenta davant l'assenyat i fastuós domador Vladímir Semionòvitx Vigotsky, que resulta ser un veí de Sant Mateu on tothom el coneixen com a Albert Ferreres. Sota els consells del mestre, Guillem fa aviat les seues primeres provatures en la gallina Tereseta..., després amb altres animals del poble per tal de continuar el seu aprenentatge com a domador de tigres. Però el xiquet s'estima força els animals i, en lloc de domesticar-los, els educa, i l'educació fa que els animals es tornen exigents i ecologistes. Llavors comencen els problemes: gallines que no volen pondre cap més ou; ànecs que reclamen aigües netes; cabres que formen un moviment assembleari... Al capdavant, tot allò que al poder no agrada.

En Mismís i Trisparís, els textos de l'Enric Lluch ens transporten a un temps remot i a un país llegendari on viu el conegut heroi Hèrcules. Allà tothom l'admira per les seues gestes: des de les balconades el ruixen amb pètals de flors; els poetes li fan exaltades epopeies... Però i dels cosins, la delicada Mismís i l'esmerlit Trisparís, qui parla d'ells? I a l'escola, què pensen dels cosins de l'Hèrcules, la resta dels xiquets? Fins i tot el pare, el llorejat guerrier Mercuri de Cornus, està abatut per la

manca de gestes èpiques en el currículum dels seus fills. Així doncs, els xiquets se'n van de casa a la recerca d'aventures i proeses, perquè tothom els tinga en consideració. En el camí es topen amb els homes i les dones de les orelles-pàmpols que viuen penjats d'un arbre per haver dit mentides i falsedats; coneixen l'esmolador d'ullals de feres que llueix el cos cobert de punxes llargues i lluentes; participen en una lluita de gegants; visiten el palau del gran i tartamut rei Que-que-jat; entren a la cova de la deessa Serenor; i, finalment, coneixen el gran Xerraire, el qual s'emporta i penja dels arbres els que diuen mentides i falsedats. El llibre, d'acord amb les regles clàssiques del gènere, acaba en la moralitat final, irònica i cruel, sobre el món dels herois i les proeses, incloent-hi el mític Hèrcules, qui a hores d'ara deu estar penjant en l'arbre dels homes i dones orelles-pàmpol

HERMINI PÉREZ I EDO

Clásicos para niños

Las aventuras de Tom Sawyer. Mark Twain. Editorial Alfredo Ortells. El maravilloso mundo de las fábulas. Varios autores. Editorial Alfredo Ortells. Valencia, 1999.

LA editorial Alfredo Ortells, en su línea de libros clásicos adaptados para los niños, ha publicado en cómic una versión de la súper conocida obra del escritor norteamericano Mark Twain Las aventuras de Tom Sawyer, así como una recopilación de las fábulas más conocidas de Esopo, Fedro, La Fontaine, Samaniego e Iriarte, bajo el título de El maravilloso mundo de las fábulas.

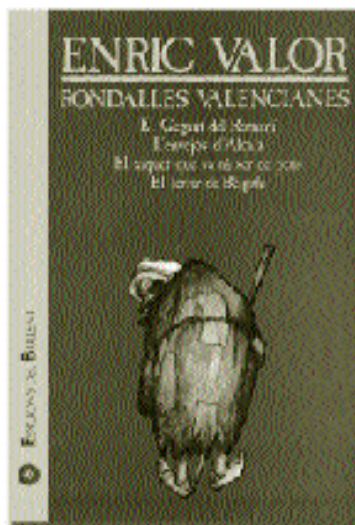
Se trata de unas ediciones bien cuidadas en una línea clásica, con buenas ilustraciones, que tienen como objetivo introducir a los lectores más jóvenes en las obras universales -todo un reto, si me lo permiten.

Las aventuras de Tom Sawyer recoge en cómic los pasajes más conocidos de la historia de este personaje del sur de los Estados Unidos de Norteamérica, que desde las páginas de la novela ha conseguido traspasar no tan sólo fronteras lingüísticas sino incluso de disciplinas artísticas, compareciendo como protagonista en obras teatrales, películas, series televisivas y historietas ilustradas, que lo han convertido en un héroe universal.

Por otro lado, entre las narraciones recogidas en El maravilloso mundo de las fábulas encontramos algunas archiconocidas y apreciadas como La liebre y la tortuga o Los dos amigos y el oso.

En resumen, un par de libros perfectos para regalar en cualquier época del año a los más jóvenes, que somos casi todos.

ALONSO ALFONSO

Les rondalles en nou format

Rondalles Valencianes. Enric Valor. Bullent. Picanya, 1999.

UN dels millors llegats que ens va deixar abans de morir l'escriptor i Premi d'Honor de les Lletres Valencianes Enric Valor és, sense cap mena de dubte, la magnífica col·lecció de Rondalles Valencianes, que durant anys d'una manera anònima i sacrificada va anar recollint de la tradició

oral alhora que les anava adaptant magistralment a la narrativa escrita.

Sense la seua tasca, però també el seu exemple -altres com ara González Caturla, Llorenç Giménez, Leandre Iborra li han seguit els passos-, unes quantes generacions de valencians no haguérem pogut gaudir de tot aquest imaginari col·lectiu que l'evolució de la societat al llarg del segle XX hauria pogut fer caure en l'oblit.

Però què és el que aporta de nou Edicions del Bullent en aquesta nova edició que la converteix en notícia? L'editorial de Picanya acompanya el llibre amb un compacte que, d'alguna manera, retorna a l'oralitat originària aquesta mostra de literatura popular. Una iniciativa a la qual, amb els ajuts pertinents, hauria de sumar-se la possibilitat que les rondalles de Valor, les nostres rondalles valencianes, es donaren a conèixer també en altres formats, com ara el vídeo o el cinema.

El compacte ha estat produït per Toni Mestre, un magnífic professional de la comunicació que és tota una garantia de qualitat. Mestre és una persona amb una gran sensibilitat pel fet literari i per la llengua de la comunitat autònoma, sovint la gent oblida que també és poeta i un gran coneixedor de l'obra d'Enric Valor. A la dramatització oral del text també se li suma la música i alguna cançó a càrrec de la Rondalla de la Costa. Tot un al·licient per a llegir de nou i gaudir escoltant les Rondalles Valencianes.

D'altra banda, Enric Valor és un literat que cal descobrir també en la seua faceta com a novel·lista i lexicògraf. El millor homenatge que podem retre-li és llegir-lo i recomanar als més acostats aquest sa exercici. El cos i sobretot el cervell ens ho agrairan.

M. AMIGÓ PERIS

Rondalles i facècies

La princesa bromista. Nicoletta Costa. Alfaguara Voramar. Picanya, 1998. Contes de l'Horta. Cristòfor Martí Adell. Alfaguara Voramar. Picanya, 1999.

LA princeseta Matilde només menja creïlles fregides i xocolata. (Com molts xiquets, de fet).

Els seus pares, el rei Emili i la reina Emma, són el blanc de les seues bromes pesades, algunes de les quals són molt pesades realment. (Molts pares també les suporten dels seus fillets, hui en dia).

Els reis, farts dels atacs de broma de què són objecte per part de la seua filla entremaliada, decidixen publicar un ban on reclamen la presentació de pretendents a la mà d'esta. Volen així casar-la per a desfer-se'n i quedar-se a viure sols al castell. (Molts pares també l'anhelen, la llibertat i la tranquil·litat en les seues vides).

Però a la cort només arriba un pretendent. Es diu Joan i ha de superar tres proves terribles per a emportar-se la princesa bromista. A la fi, com passa en la majoria de contes de princeses, el príncep bo aconseguix el seu objectiu. Joan passa totes les dificultats i es guanya els mèrits deguts per a casar-se amb la princeseta.

Joan i Matilde se'n van de viatge de noces amb la benedicció dels reis. Viatgen en el cavall de Joan i porten darrere el gat de Matilde. Però els reis, una vegada sols, s'adonen que troben a faltar la seua filleta, fins i tot les seues bromes pesades. Només es consolen pensant que algun dia tornarà i que potser els donarà néts tan bromistes com ella. Així estaran tots junts.

El príncep Joan i la princesa Matilde envien postals plenes de records i de dibuixos als reis, els seus pares. (Segurament són feliços, com tots els prínceps i les princeses que es casen en els contes).

Amb este senzill i clàssic conte de princeses, l'autora italiana Nicoletta Costa va introduir un humor genuí en el relat tradicional del gènere per als més menuts. Ella mateixa és l'autora de les il·lustracions del llibre, que com el text que acompanyen són senzilles i ben originals.

Per la seua banda, Cristòfor Martí Adell ha recollit en Contes de l'Horta una selecció de les rondalles de la tradició oral d'esta comarca, que ha anat arreplegant de diverses fonts, en especial d'una dona d'Alboraia que encara les conta amb la gràcia d'abans: sa tia Carme. Es tracta de rondalles clàssiques però encara vives en el cor de la ruralia més pròxima a la ciutat de València, que potser s'hi conserven pures i indemnes tot desafiant i resistint les agressions de la metròpoli urbanitzadora i la invasió de les noves tecnologies que destermen l'expressió directa entre la gent del camp. Totes les rondalles antologades procedixen dels pobles i contenen, com és també característic en este tipus de relats, una lliçó moral barrejada amb la picaresca dels seus personatges i algun defecte del seu caràcter. Això es palesa molt bé, per exemple, en el conte titulat Conflictes de novençans, on una parella de casats que viuen a l'horta, per un acte de tossuderia estúpida, patixen l'assalt d'uns vagabunds que passaven per allí i que s'aprofiten per a omplir-se les panxes amb les seues menges i el seu vi. A més, deixen l'amo de la casa, per cabut, més pelat que el cul d'un poal de llanda. Moralitat: no vulgues tindre sempre la raó, tros de suro!

Cristòfor Martí Adell continua amb este divertit llibre de rondalles de l'horta la seua tasca impagable de collidor literari, que ja havia emprés amb altres reculls, com ara un d'endevinalles i un altre de refranys. La comarca en primer lloc i el país després li ho deuen.

AGUSTÍ PEIRÓ

Més enllà de guanyar el temps

Laura contra el temps. Milio Rodríguez Cueto. Marjal-Grup Edebé-97.

QUI no ha somniat i qui no ha desitjat alguna vegada poder fer marxa arrere, creuar l'espai i el temps fins arribar a una hora concreta de la nostra existència, i, un colp allà, esborrar, o almenys capgirar substancialment tots aquells episodis amb els quals no ens agradaria comptar? En definitiva, fer una regressió; això sí, amb tot el bagatge que les experiències i els coneixements per la travessia d'aquest mar que és la vida ens haja donat. Una regressió, doncs, on ens poguérem endur el passat en una motxilla penjada a l'esquena.

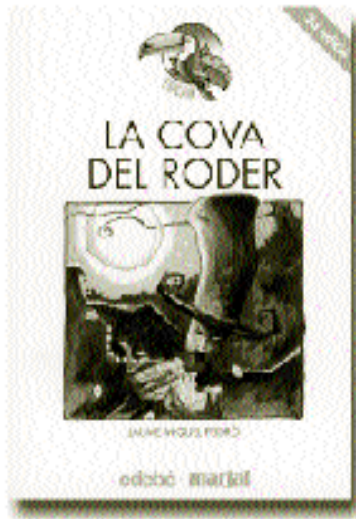
En Laura contra el temps, de l'escriptor i professor de llengua i literatura Milio Rodríguez Cueto, la regressió a la gènesi de l'existència amb el passat en una motxilla va un xic més enllà: Laura, la seua protagonista, ha d'intentar capgirar dràsticament la seua història amb el risc que en el seu futur no existisca d'ací endavant. La novel·la de Milio Rodríguez Cueto, catalogada dintre del gènere de literatura juvenil -alguna vegada hom m'haurà d'explicar què vol dir això de literatura juvenil- té, entre els seus mèrits complementaris, d'haver quedat finalista del Premi Edebé, i, després que l'he llegida, de segur que va ser fàcil per al jurat.

La protagonista és una xica òrfena, alta i ben plantada que s'ha tenyit els cabells de vermell; i a més, té setze anys. Llevat que és òrfena, i això fa que la seua visió sobre la vida es veja des d'un angle diferent, les seues inquietuds i dèries no difereixen gens de les altres xiques i xics de la

seua edat. La mare la va perdre durant el part; aleshores la mare tenia dèssset anys, quasi els mateixos que va a fer ella. Del pare mai no ha sabut res, però això li és indiferent. Un migdia, a principi de la tardor de l'any 1996, surt de classe després d'haver-s'hi avorrit com una òliba en conèixer els companys del nou curs de batxiller. Viu amb una tieta que l'ha acoïllida com una filla, repeteix curs com altres xics i xiques, i li agrada força patinar. Aquest primer dia de classe coneix un individu força estrafolari, qui, en eixir de classe, li pregunta per la seua història. Després ocorre un accident per anar massa de pressa en els patins, que xoca contra un camió aturat. Quan es lleva del terra, tota atabalada i adolorida, apareix a Lugo un 8 de juny del 1979. Aquesta data no està ficada a l'atzar: falten unes poques hores perquè els pares que mai no va arribar a conèixer, dos hippies que viuen en un campament, fertilitzen el sement que cristal·litzarà en el seu ésser.

En les seues mans està capgirar la seua història, que és allò que de debò li importa. Han passat dèssset anys des que va nàixer i l'impacte entre la societat que sempre ha conegut la Laura i aquells anys és desconcertant, gairebé brutal. Sobre el marc d'una societat on les velletes van vestides d'un negre rigorós i marxen a missa abillades amb un vel que els amaga la cara, hi campa una altra fauna que vist malament i té un aspecte d'allò més descurat: semblen captaires, prediquen l'amor lliure i no sé quantes bajanades més. Els seus pares són entre ells. A més, la televisió emet en blanc i negre i solament té dues cadenes que a les dotze de la nit, a tot estirar, lleven la llum. Les imatges i el pentinat dels locutors li recorden aquells documentals de la transició que avorren les vaques, i no hi ha cap McDonald's! Però Laura té poques hores per a fer allò que havia vingut a fer. Com és possible que la societat haja canviat tant en dèssset anys? Clar que, quan es tenen setze anys, dèssset anys és tota una vida. Però a Laura això li la bufa...

HERMINI PÉREZ I EDO

Un no és ningú, quatre són un món

La cova del Roder. Jaume Miquel Peidró. Edebé-Marjal-97.

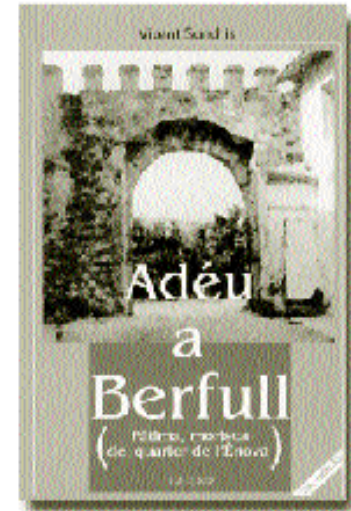
LA capacitat d'impressionar-se és un bé comú a totes les persones i a totes les edats, però hi ha una edat on és més fàcil que això ocorregués: quan hom creua la dolça i confosa passera de l'adolescència. Llavors l'ànima és més receptiva a rebre impressions; i de les impressions a la imaginació, la línia fronterera és ben estreta, insignificant, sense cap mena de duana. És una època especial i un estat intransferible, en el qual hom pot percebre que les esclatxes d'un petit indici és el pany on posar la clau que guarda un inescrutable secret. Doncs bé, això que floreix a doll en l'ànima d'un adolescent és una llesca molt important en l'ànima d'un escriptor d'aventures. L'escriptor busca l'indici d'una llegenda en els records i els mites que el van impressionar, i tot seguit deixa que la imaginació rage copiosa per la ploma estilogràfica, com ha fet Jaume Miquel Peidró en aquesta intrigant aventura que ens ocupa.

Escrit en primer persona, que això implica el compromís de l'autor en la trama, La cova del Roder ens capbussa a pler en una aventura que s'enceta el dia que Carles se'n va a caçar pardalets amb un rifle d'aire comprimit -ai, Carles...!-, pateix una relliscada per causa de la pluja i busca amagatall en una cova que guarda la seua llegenda, on queda immobilitzat. Aleshores és tot el poble que ix a buscar-lo, fins que, passades unes hores d'angoixa i crits que ressonen per tots els racons de les penyes de Roset, el troben.

Fins ací, un esdeveniment que pot ocórrer qualsevol dia de l'any. Però tot

això és el principi. Després apareix un anònim escrit a mà i sense signar, com qualsevol anònim que s'estime, on s'amenaça el pobre Carles per haver-se refugiat a la cova del Roder i haver-se'n emportat vés a saber què. D'ací endavant, Carles i els seus amics, la Roseta i l'Enric i el subjecte narrador, viuen una aventura digna del mateix Sherlock Holmes. La llegenda de la cova del Roder, que guarden alguns vells del poble en la memòria, pren cos, i, a través d'uns diàlegs àgils i vibrants, coneixem la por que senten els herois que cerquen de desembullar l'enigma: visitem cementeris que semblen trets d'una pel·lícula de misteri; entrem en una casa abandonada i mig enrunada que té el seu misteri amagat; obrim un bagul que guarda joies i peces d'or producte de robatoris i sanguinolents assassinats; i, sobretot, comprovem la força que exerceix l'amistat i la solidaritat, que tot plegat, junt amb la imaginació, és capaç de traure del fons de la llegenda i la fantasia la història i la realitat que hom havia deixat en algun lloc.

HERMINI PÉREZ I EDO

Contra l'amnèsia històrica

Adéu a Berfull (Fàtima, morisca del quarter de l'Ènova). Vicent Sanchis. La Xara. Simat de la Valldigna, 1998.

L'EXPULSIÓ dels moriscos valencians el 1609 constitueix la culminació d'un dels processos més vergonyants de la nostra història: la neteja ètnica iniciada en el segle XIII amb la conquesta cristiana, rematada amb la deportació massiva que afectà més de cent vint mil persones, quasi un terç de la població valenciana d'aleshores.

Amb Adéu a Berfull, una novel·la juvenil que narra les peripècies amoroses del senyor d'aquest llogaret de la Ribera Alta, Vicent Dassió, amb una de les seues vasalles morisques en vespres de l'expulsió, Vicent Sanchis (Rafelguaraf, 1955) ha volgut fer un exercici de memòria tot esgarrapant en aquest sagnant episodi d'intolerància i apropant-se a la vida quotidiana de la comunitat musulmana d'aleshores -els seus costums, la seua indumentària, la seua poesia; a més, aprofitant l'avinentesa, no s'ha estalviat la denúncia de l'estat d'abandonament en què es troba Berfull, ara despoblat, testimoniatge silenciosos de les inquietuds i els sofriments dels deportats.

La història, narrada per un llaurador de Rafelguaraf, en un recurs que li permet a l'autor fer servir un llenguatge directe i àgil, adobat amb un bon pessic de dites, locucions i expressions col·loquials, esdevé així un motiu per a una excursió -caldrà conèixer Berfull-, una interessant eina pedagògica i un antídoto contra l'amnèsia històrica.

JOSEP VICENT FRECHINA

Diaris juveniles

Nuevo diario del joven maniático. Nuevo diario de la joven maniática. Ann McPherson y Aidan Macfarlane. Algar. Alzira, 2000.

Nos encontramos ante dos libros que probablemente resultarán imprescindibles en la biblioteca de cualquier hogar donde la relación familiar de sus miembros se sustente sobre la sólida base democrática

de la comunicación. Y es que Ann McPherson y Aidan Macfarlane, sus autores, tras el telón de una divertida guía de salud y sexualidad para los jóvenes de hoy (de este modo lo subtitulan), han construido un escenario en el que cobran vida multitud de personajes por medio de los cuales hacen un fiel retrato de la familia occidental de clase media desde la que abordan un raudal de temas tratados con objetividad científica, sin tabúes, que atañen, directa o indirectamente, al ciudadano de hoy, esto es, no sólo a los jóvenes, aunque en mayor medida a ellos, sino también a los padres, por lo que su lectura potenciará el diálogo y el acercamiento generacional.

El cuerpo central de los libros incide de lleno sobre la educación para la salud (no a las enfermedades de transmisión sexual; cómo combatir algunas alergias y los parásitos más comunes...), pero tocan otros muchos temas de interés general. Para ello no dudan en servirse de cuantos recursos informativos disponen: folletos, tablas estadísticas, encuestas, tests... De unos hablan con mayor profundidad, y los abordan desde una perspectiva próxima (el divorcio y sus consecuencias en el seno familiar; la muerte y el diferente comportamiento de las personas ante ella; el abuso sexual y cómo enfrentarse a esa humillante situación; la trascendencia de la amistad; el suicidio...), otros apenas aparecen apuntados desde un sutil mensaje subliminal (sistema educativo; la homosexualidad; la explotación laboral; la donación de órganos; la solidaridad; la internacionalización...), pero que una lectura detenida demuestra que todos ellos son de vital importancia formativa por lo que los diarios de Pete y Susie llegan con la fuerza de un huracán a la mente y al corazón del lector o lectora.

En Nuevo diario del joven maniático, es Peter (Pete el Sabelotodo) quien a través de sus anotaciones diarias a lo largo de todo un año nos describe con asombrosa locuacidad lo que acontece en su núcleo familiar y los roles asignados. La familia Payne está compuesta por cinco miembros y Pete ocupa el segundo lugar de edad con respecto a sus hermanas: Sally, de 17 años, y Susie, de 12. Con 14 años, Pete se encuentra en ese difícil momento existencial en que la pubertad deja atrás a la infancia y le sitúa frente al inmenso portal del conocimiento de la vida. Todavía asentado fundamentalmente en el aprendizaje vicario (en realidad

no lo abandonamos nunca), su personalidad va haciendo incursiones esporádicas en el terreno de lo desconocido para tratar de dar respuesta a las infinitas cuestiones que le asedian. Su mundo interior es un verdadero caos y encima los cambios hormonales plantean en Pete incógnitas casi irresolubles (su cuerpo se puebla de pelos; la voz se le vuelve más grave; el acné le invade la cara; el sexo ejerce en él una atracción irresistible; la menarquía de Susie; los primeros amores; las relaciones con sus iguales...), para agravar más la situación resulta que es hipocondríaco y cree que todo lo malo le pasa a él. El diccionario se hace imprescindible y le da respuesta a aquellos interrogantes que no quiere preguntar a nadie. La familia no le comprende, especialmente sus hermanas, sin embargo tienen con él algún que otro detalle y su padre es tolerante y su madre, ah, cómo le cuida...

En Nuevo diario de la joven maniática, la protagonista es Susie, quien también nos cuenta, jornada tras jornada, los sucesos acontecidos en un año de su vida. Ha pasado el tiempo y ahora ya tiene 16 primaveras. Sally apenas aparece por casa y Pete, su «odioso» hermano sabelotodo, ingresa en la universidad para estudiar medicina. En pleno vórtice de la adolescencia, a Susie le preocupa más el desarrollo cognitivo y moral. El sentido de justicia, toma de decisiones, emoción, motivación y estrés son, entre otras, las cuestiones que la someten a hondas reflexiones y cuitas. La búsqueda de su propia identidad; las primeras experiencias personales con chicos, que sólo buscan «eso», pero no todos; la participación en la vida social; las reprimendas de su madre; la angustia sufrida frente a los exámenes; su liberal amiga francesa del intercambio; su obstinado vegetarianismo; su promiscua gata Bovril y los cambios fisiológicos que van obrándose en su cuerpo, la traen de cabeza. La mente despierta de Susie no tiene un minuto de sosiego. También la importuna de cuando en cuando la enfermedad y, por si fuera poco, la regla siempre le viene en los momentos más inoportunos...

A pesar del espíritu esencialmente formativo de estos libros, el texto no resulta en absoluto aburrido, pues sus autores han cuidado con esmero la explicación de todos los temas desplegados, y lo han realizado con inteligencia, desde el hecho de haber optado por un género literario tan peculiar como son los diarios (lo cual ins-

pira una mayor curiosidad por su lectura), hasta la siembra, capítulo tras capítulo, de buenas dosis de ironía anglosajona, provocando, a menudo, que la sonrisa desemboque en carcajada. Porque, créanme, tanto Pete como Susie son, en el fondo, unos muchachos encantadores.

ÁNGEL ASENSIO

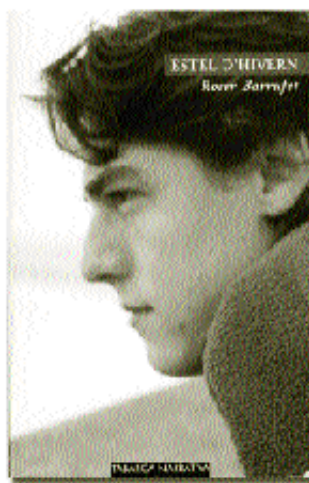
La forta aposta literària de Cabré

Postal de Krypton. Jordi Cabré. Edicions del Bullent. Picanya, 1999.

HAIG de confessar que, pel que fa a la literatura juvenil, he estat víctima conscient d'alguns prejudicis. Alguna esporàdica lectura que, de ben segur, deu haver estat mal triada ha de ser la causa de les meues reserves envers el gènere. Fet i fet, sovint m'ha semblat que la majoria d'escriptors de literatura juvenil pressuposaven els seus lectors específics com una mena d'adults amb deficiències psicològiques. En fi, disculpeu-me les manies. Com vulga que siga, la lectura de Postal de Krypton, del jove autor Jordi Cabré (Barcelona, 1974), m'ha fet capgirar les meues idees al respecte, vèncer la meua ignorant obstinació. Francament, endinsar-me en les pàgines de Cabré m'ha estat força plaent. Cabré sap que qui l'ha de llegir no li perdonarà beateries balderes ni paternalismes literaris. Sap de què parla, de quines coses, i ho fa amb absoluta comoditat, sense ombra de temor. La seua història, els temes que l'alimenten, la manera d'explicar-la, es fan pròxims, s'ajusten jo crec a les expectatives de la seua clientela potencial sense que, per descomptat, això implique seguir cap estratè-

gia de pur marqueting. Postal de Krypton és un bon llibre, amanits encotillaments de gènere a banda, ple a vessar d'intel·ligent ironia, amb diàfanes radiografies de tota mena, a fi de comptes acurades i qualitatives descripcions d'una societat com ara la barcelonina o dels seus tipus més novells abocats als deficiis, problemes, cabòries i fantasmes del seu temps. Un llibre on, d'altra banda, les magnífiques pinzellades de lirisme reforçen l'excel·lent fluir narratiu tot elevant la qualitat del conjunt. L'ofici de Jordi Cabré és una evidència escandalosa i això a pesar que aquesta és la seua primera novel·la publicada, gràcies a o per culpa d'haver quedat finalista del XIX Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor. La notícia de l'editorial Bullent ratifica la meua afirmació: autor inèdit de novel·la políciaca, sentimental i històrica; poeta; activista gremial... Un autor de qui cal esperar una producció força interessant, al qual no li podem permetre que ens deceba.

FRANCESC VIADEL

Calaix de sastre

Estel d'hivern. Roser Barrufet. Tabarca. València, 1998. L'oasi de les donzelles. Josep Lluís Tàrrrega. Tabarca. València, 1998. Moguda al Racó d'Ademús. Adela Ruiz. Tabarca. València, 1999.

És ben sabut que el terme «literatura juvenil» és molt ample i difícil de delimitar i que, més que res, serveix comercialment per a vendre un producte destinat als estudiants de primària i secundària -mercat molt cobejable, perquè si el llibre és recomanat pel professor/a, assegura la venda de bastants exemplars-; a més, sota

aquest epígraf de «juvenil» s'inclouen obres molt diverses: hi cap des de Jules Verne, Henry James o Robert Louis Stevenson fins a Enid Blyton, coneguda autora de la saga d'Els cinc, o la seua versió local: un grup d'adolescents viu una «aventura» a terres valencianes.

La qüestió, com sempre, és contar en poc més de cent pàgines -pareix que els lectors joves no puguen arribar a les cent cinquanta- una bona història, amb una anècdota i uns personatges versemblants; dos dels tres llibres que ens ocupen tracten d'un segrest: tal vegada siga un esdeveniment molt freqüent entre la joventut del nou mil·lenni.

Però el problema de Moguda al Racó d'Ademús, d'Adela Ruiz, no és solament un conflicte complex -i poc versemblant- que es resol amb una facilitat sorprenent: la Mini, una xica d'uns díhuit anys (ha finalitzat COU i començarà a la universitat el curs següent) que passa el mes d'agost a Ademús, on ha conegut una colla de joves de la seua edat, es veu immersa en una xarxa local de tràfic d'estupefaents; el vertader problema d'aquest llibre és el maniqueisme: són tan bons els bons i tan dolents els dolents, són tan virtuoses els protagonistes i tan mesquins i viciosos els traficants, tan bona la policia i tan dolentes les drogues -les il·legals, és clar, del tabac i l'alcohol no se n'hi parla de la mateixa manera.

Un cas similar és L'oasi de les donzelles, on Josep Lluís Tàrrrega narra el viatge al Marroc d'un grup d'estudiants de secundària de Benicàssim. Ací, els tòpics de gènere apareixen una vegada més: les xiques -molt boniques- són raptades i els homenets -molt valents- les rescaten. Quanta paciència! Tot i que aquesta història també pateix d'un cert grau de maniqueisme -la Fàtima és meravellosa i l'Alí, dolentíssim-, és veritat que alguns personatges es mostren amb més profunditat -són bons, però senten dubtes, ansietat, gelosia- i, sobretot, cal destacar la descripció d'espais i la creació dels diversos ambients que recorren els joves, perquè estan molt ben construïts.

Qui també descriu amb precisió i bon fer és Roser Barrufet en Estel d'hivern, una obra el protagonista de la qual és Jaume Riera, un vell supervivent del camp de concentració nazi de Mauthausen que rememora la seua vida i la dels seus amics mentre fa el Camí de Santiago buscant una mort que acabe amb la seua solitud i el seu dolor. Durant el viatge, coneix

Zoran Mihajlovic, jove de dèssset anys, bosnià, de Sarajevo, acollit des de fa temps a València amb altres compatriotes, qui també arrossega una existència marcada per l'adversitat i la guerra. És un llibre commovedor, un cant a la vida malgrat les morts i desgràcies que hi apareixen. I commou, entre altres coses, perquè els personatges es mostren humans, amb virtuts i febleses, misèries i alegries, amb records. Una lectura recomanable no solament per als joves estudiants de secundària.

Recomanable Estel d'hivern malgrat el lamentable nombre d'errades que tenen els tres llibres, errades que ja criticàvem en el número anterior d'aquesta revista a propòsit d'El tigre de Tasmània, de Vicente Muñoz Puelles -publicat per la mateixa editorial- i que dificulten el ple gaudiment de la lectura.

ARANTXA BEA

Una aventura iniciàtica

L'enigma dels prismàtics. Josep Millo. Tabarca. València, 1999.

NOU anys després de donar a conèixer la seua primera novel·la juvenil, Viatge a l'Illa Gran, Josep Millo, nascut a l'Alcúdia l'any 1946, ha publicat la seua segona novel·la, L'enigma dels prismàtics, amb la qual va guanyar el I Premi de Narrativa Juvenil 750 Aniversari Ciutat de Torrent 1999. Entremig, massa temps, potser, de silenci. Però els qui coneixen personalment l'autor saben que tot aquest temps no ha estat un temps erm. Durant anys, Josep Millo s'ha dedicat amb vocació i professionalitat a divulgar la nostra cultura. És a dir, n'ha esdevingut un pedagog i un activista militant, en el millor sentit del terme.

Per diversos motius, per encàrrecs editorials o per compromisos d'índole diversa, Josep Millo ha fabricat, durant els últims anys, una gran quantitat de papers de caràcter didàctic i cultural dignes de ser tinguts en compte: llibres de text, propostes d'animació lectora, articles sobre l'ensenyament de les diferents llengües del currículum escolar, etc. Tota una frenètica activitat que, ben segur, li ha tret energies destinades, en principi, a la literatura de ficció, però que, al mateix temps, li ha servit per crear-li, a poc a poc, un cert ofici a l'hora de redactar i una certa coneixença psicològica del món adolescent al qual s'adrecen, principalment, els seus textos narratius.

Probablement, per tot això, la lectura de L'enigma dels prismàtics ens sorprèn de seguida per la maduresa amb què l'autor encara una trama i un estil àgils i, alhora, captivadors per als lectors. L'anècdota, per tant, es desenvolupa pas a pas amb saviesa i dosificació argumental. Majoritàriament, les aventures s'hi narren de forma directa i hi assistim a la coneixença de dos joves que viatgen cap a Anglaterra durant unes vacances estiuenques: Sergi, el narrador, i Clara, la noia de la qual s'enamora el protagonista. Tots dos han sol·licitat un intercanvi familiar per aprendre i practicar més l'anglès, però es veuen implicats en un afer de tràfic il·legal de diamants. D'aquesta manera, la història esdevé també un viatge iniciàtic i màgic, capaç de transformar un simple viatge turístic-cultural en un camí cap a la transformació de l'individu adolescent en home adult.

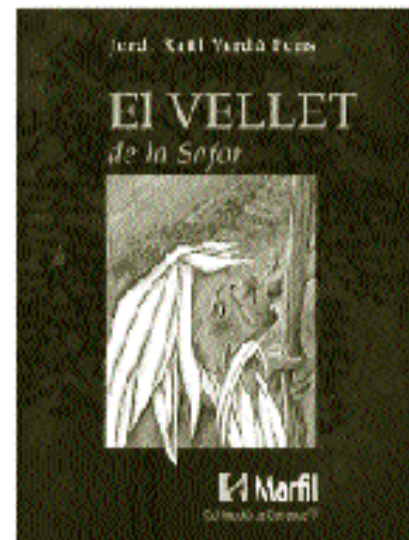
Aquest últim aspecte ens mostra, sens dubte, Josep Millo com un autor expert en l'ús de les tècniques narratives i conscient, alhora, de la modèstia de la seua producció, que té, com a objectiu principal, promoure la lectura entre els més joves. No obstant això, la intencionada senzillesa estilística de l'obra no ens ha d'ocultar que la novel·la està escrita amb una clara voluntat de creació literària. Això ens fa pensar, com és lògic, en la probabilitat que el seu autor s'aplique en un futur no molt llunyà a escriure obres més ambicioses des d'un punt de vista més argumental.

De fet, podem entendre L'enigma dels prismàtics com una aventura iniciàtica també per al mateix escriptor, que, a partir d'ella, se sentirà més segur de les seues forces i amb capacitat per reem-

prendre vells projectes massa sovint ajornats.

En resum, podem dir que L'enigma dels prismàtics és una bona novel·la juvenil, que, en certa manera, augura un futur brillant per a l'autor i que, al mateix temps, sap entretenir sense deixar d'educar subtilment els seus lectors.

JOSEP ANTONI FLUIXÀ

Literatura infantil ben pròxima

El vellet de la Safor. Jordi Raül Verdú Pons. El marquès del potet. Enric Lluch i Girbés. Joanet i la seua colla d'amics. Jordi Raül Verdú Pons. Marfil. Alcoi, 1999.

LA literatura infantil ja fa temps que ha eixit dels cànons clàssics que obligaven els autors a situar les seues trames a llocs allunyats i remots. Acostar protagonistes i situacions al lector que s'inicia és una manera també vàlida, i sovint més exitosa, d'atraure la seua atenció. Jordi Raül Verdú Pons ho sap -no debades ha publicat ja cinc relats més en aquesta mateixa col·lecció- i per això, en els dos títols que acaba de publicar en la Sèrie la Carrasca de l'editorial alcoiana Marfil, El vellet de la Safor i Joanet i la seua colla d'amics, ens presenta històries interessants, captivadores, amables i, també, pròximes. Mentre que la primera narració parla d'un mític vell que viu al cim de la Safor i que coneix el remei per aturar la plaga dels incendis forestals, la segona ens introdueix en el món senzill i trepidant d'una colla de xiquets que viuen en l'àmbit

rural. Ens trobem davant d'històries animades -requisit imprescindible per captar els xiquets- que no renunciem a una funció també didàctica.

El didactisme és més evident en *El vellet de la Safor*, on el tema dels incendis i la protecció de la natura amara tot el relat. Per la seua banda, en *Joanet* i els seus amics molts lectors trobaran un estil de vida molt infreqüent en els nostres dies. Acompanyat per una bona lectura en públic i un professor documentat, aquest llibre pot informar els joves urbans -aclaparadorament majoritaris avui en dia- de moltes formes de divertir-se i de contactar amb la natura que cada vegada són més rares. L'únic defecte del relat és la seua inconclusió. Hi ha moltes probabilitats que un xiquet trobe decebedora una mera descripció dels jocs i entremaliadures dels amics de Joanet. Les històries sense un final clar poden resultar arriscades quan ens dirigim al públic infantil.

Ambdues històries tenen en comú que els veritables protagonistes són grups de xiquets que reaccionen de manera molt versemblant. La valoració positiva que reben els mestres en els dos relats desperta -almenys en aquest lector- innocents sospites sobre la identitat professional de l'autor.

Per la seua banda, Enric Lluch i Girbés en *El marquès del potet* s'ha acollit a la línia bàsica de tractar amb personatges llunyans, fora de temps i d'espai, que serveixen més fàcilment de prototipus. L'autor ens descriu les peripècies d'un marquès malcriat i fanfarró que haurà d'enfrontar-se a una sèrie de càstigs pel seu caràcter. Naturalment, també tindrà la possibilitat d'esmenar el seu comportament a través d'un viatge iniciàtic que l'obligarà a passar tota una sèrie de proves

que li descobriran el vertader focus dels seus problemes: el seu comportament.

Tot i seguir un esquema molt clàssic, la narració d'Eric Lluch acobla perfectament l'humor i el llenguatge col·loquial al desenvolupament de la història, esdevenint així l'element més destacable del llibre.

JORDI SEBASTIÀ

Sorpresa quotidiana

La formiga cubana. David Nel·lo. Edicions del Bullent. Picanya, 1999.

EN *La formiga cubana*, David Nel·lo ens proposa implícitament una pregunta: quina és la forma més fàcil i completa de divertir-se, el joguet o el joc? Naturalment, l'autor opta per la segona. Així, Sebastià, un xiquet mimat i consentit que menysprea els joguets que no tenen una gran qualitat, rebrà de son tio l'aventurer un regal especialíssim pel seu aniversari:

una formiga que ve de Cuba i que, a més, parla. Parla, però cal convèncer-la perquè ho faça. Ací es troba la clau de la història: Sebastià haurà de fer de tot per aconseguir-ho i descobrirà que aquesta activitat resulta més plaent que la que abans omplia el seu temps: destruir els joguets cars. El resultat dels seus esforços és negatiu, però això ja no importa. Descobrir el joc, la imaginació i la creativitat ha resultat molt estimulant. Sebastià adopta i mima la formiga fins que aquesta mor sense dir ni una paraula, però el seu tarannà ja ha canviat.

Així, doncs, ens trobem amb una història amb missatge fàcilment interpretable. Potser alguns registres resulten un poc massa elevats per als xiquets menuts, i probablement tampoc no se sentiran interessats en les aventures empresarials del tio de Sebastià que l'autor ens descriu per situar el personatge -afortunadament el que significa això de l'empresa triga algun temps a comprendre's-, però la idea i el desenvolupament de la narració són captivadors. El lector és informat de la trama muntada per l'enginyós tio que ha pres la formiga d'un jardí proper al domicili de Sebastià; però comprendrà també que la intenció era lloable i efectiva.

Les il·lustracions d'Albert Pallarés fan un contrapunt pertinent a la història, descriuen a la perfecció l'ambient imaginat pel lector en llegir-la i aporten informació sense menjar-se el text. En definitiva, fan el que han de fer les il·lustracions en aquesta classe de llibres i, a més, tenen una molt bona qualitat.

JORDI SEBASTIÀ

Biblioteca Valenciana

Un focus cultural de la nostra Comunitat Autònoma

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA
DIRECCIÓ GENERAL DEL LLIBRE I COORDINACIÓ BIBLIOTECÀRIA